

Habsburg uralkodók a magyar trónon

Köszöntelek, időben, térben velem kószáló, kíváncsi olvasóm! Remélem, eleget lubickoltál a nyáron a hús-bársony vizekben ahhoz, hogy ismét kedved legyen a magyar történelem titkaiban búvárkodni. Szemed-szíved-eszed nyisd ki! Indulunk!

Egyszer volt Budán kutyavásár, és egyszer volt az ország élén Mátyás király. Hozzá mérhetőről már nem mesélhetek nektek. 1301-ben az Árpád uralkodóház fiúágon kihalt, de a királylányok révén tovább öröklődött, és – mint korábbi

meséimben bebizonyítottam – Árpád-vér csörgedezett a nem Árpád-háziként számon tartott Nagy Lajos, Zsigmond, sőt Mátyás ereiben is. Akikről most regélek, azok viszont valóban idegenek.

● A kétfejű sas hatalmában

Az osztrák Habsburg-dinasztia 1437-ben házasság révén került a magyar trónra, s néhány hosszabb-rövidebb megszakítással ott is maradt 1918-ig. (A hosszabb megszakítást négy király – három Jagelló és egy Hunyadi –, a rövidebbet két szabadságharc – a Rákóczi-féle és az 1848-as – jelentette.)

Medvét fogtam, de nem ereszt: ez a szólás illik leginkább az osztrák hatalom és a magyarok viszonyára – Mátyás halála után. Mert azelőtt, hat évszázadon át inkább mi táncoltattuk azt a medvét, nem ő minket. Olvassátok csak el tavalyi meséimet.

Hogyan kezdődött ez a „kényszerházasság”? Zsigmond magyar király és német-római császárnak fiúörököse nem volt, ezért 1437-ben vejére, Habsburg Albertre hagyta a magyar trónt. Albert fia mindössze ötéves volt, amikor **V. László** néven megkoronázták. Helyette Hunyadi János kormányozta az országot.

Hányban foglalta el Bécset Mátyás király? Ki vonult be a magyar seregek élén az osztrák fővárosba?

A két Habsburg- király után Mátyás uralkodása visszaadta Magyarországnak régi fényét, de a trónon őt követő két gyengekezü lengyel király, II. Ulászló és II. Lajos eltékozolta mindazt, amit Mátyás 32 év alatt felépített.

A hanyatlás az 1526-os mohácsi vészhez vezetett. A török 1541-ben elfoglalta Budát és az ország középső részét. Keleten létrejött az Erdélyi Fejedelemség, a nyugati és északi tartományok Habsburg fennhatóság alatt voltak. I. Ferdinánd, Miksa, Rudolf, II. Mátyás (semmi köze a Hunyadiakhoz), három újabb Ferdinánd, majd I. Lipót magyar, cseh, német király és német-római császár volt egyszemélyben.

Felszántom a császár udvarát, belévetem hazám búbáját

1699-ben I. Lipót kiűzte a törököt Magyarországról, de csak azért, hogy a helyébe telepedhessen. Eltörölte az Erdélyi Fejedelemséget is, és teljhatalmú ura lett az egész országnak. A 150 éves török uralmat a körmönfontabb osztrák elnyomás követte. „A faigát felváltotta a vasiga.” A törökök kifosztottak, janicsárnak hajtottak, de hitünket, nyelvünket nem akarták elvenni. A Habsburgok igen.

I. Lipót nyílt magyarellenes politikát folytatott: üldözte a protestáns egyházat, semmibe vette a magyar törvényeket, nem hívta össze az országgyűlést. A nemesi rendek többször felláztak ellene. Thököly Imre IV. Lajos francia királlyal, sőt a törökkel is szövetekezett a császár ellen, de vereséget szenvedett, és száműzetésbe kényszerült.

Bécs alját ha nyargalja, császár azt megsiratja

Thököly Imre oldalán hőiesen harcolt felesége, Zrínyi Ilona is, aki Munkács várát védte az osztrák ostromlóktól. Később Zrínyi Ilona fia, II. Rákóczi Ferenc fejedelem állt a szabadságharc élére. Százezer főnyi kuruc seregével reményt adó győzelmeket aratott a császáriak, a labancok fölött. 1707-ben az **ónodi országgyűlés** trónfosztottnak nyilvánította a Habsburg-dinasztiát. *Eb ura a fakó! Mai naptól fogva József nem királyunk!* – zárta híres ónodi beszédét Rákóczi hadvezére, Bercsényi Miklós. Ugyanis akkor már nem Lipót, hanem I. József

A történet 1849-ben megismétlődött. Hol volt ez a második szomorú fegyverletétel, ki rendelte el, és ki kényszerült bujdosásra?

ült a trónon. De túl sokan fogtak össze a szabadságharc ellen, az ígért francia, lengyel, orosz segítség nem érkezett, s a megalkuvó Károlyi Sándor gróf – Rákóczi akarata ellenére – megkötötte a szatmári békét. A kurucok a nagymajtényi síkon letették a fegyvert, a fejedelem pedig bujdosásra kényszerült.

● Életünkért és vérünkért cserébe: siculicidium

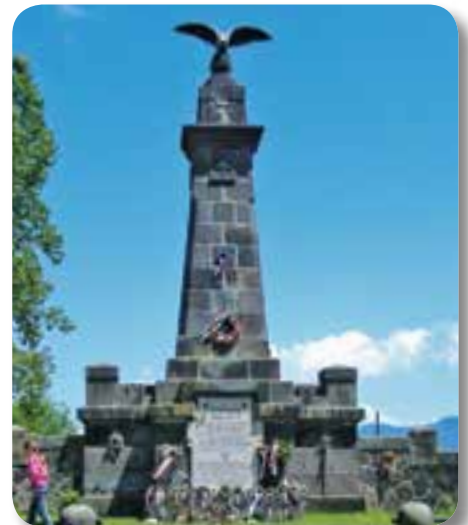

Lipót fiát, I. Józsefet III. Károly követte a trónon. Vele fiúágon kihalt a Habsburg-ház, mégsem csukták rájuk a történelem födelét, mint 1301-ben az Árpádokra. Leánya, **Mária Terézia** férjével, Lotaringiai Ferencsel tüstént új uralkodóházat alapított: a Habsburg-Lotaringiai dinasztiát, és szült is 16 örökösöt, hogy ne legyen gond az utódlással. Kemény harcot vívott a hatalomért, de végül ő győzött. Férje I. Ferenc néven német-római császár lett, Mária Terézia pedig 1740-től 40 éven át volt Ausztria, Magyarország, Csehország, Németország és Párma uralkodója.

Vajon ki segítette trónja megmentésében? A magyarok. Miért? Lovagiasságból? Hiszékenységből? Megalkuvásból? Foroghatott a sírjában Rákóczi! 1741-ben a **királynő Pozsonyba** összehívta az addig semmibevert magyar országgyűlést, és gyászfátyolban, karján a csecsemő József főherceggel szívszaggató beszédet mondott a magyar főuraknak. Hatását a legenda szerint az tetőzte, hogy a zárszóra ölében felsírt a gyermek. (Sokak szerint anyja belecsípett.) A magyar nemesek meghatódva, kivont karddal fogadtak hűséget neki: *Vitam et sanguinem! Életünket és vérünket!* – kiáltották. Úgy is lett. A királynő híres testőrsége és 35 000 katonája magyar volt.

A köszönet pedig? Minden hatalmat a saját kezébe összpontosított, 1765-től az országgyűlést össze sem hívta, növelte az adókat, a vámot, a hadkötelezettséget, német és román betelepítésekkel módszeresen rontotta a magyar lakosság arányát, üldözte a protestáns vallásokat, korlátozta a magyar oktatást és művelődést.

Mária Terézia legrettenetesebb tette ellenünk a **siculicidium** vagy **madéfalvi veszedelem**. 1764-ben a császári katonák 200 székelyt mészároltak le azért, mert az erőszakos sorozás és jogaiknak csorbítása ellen lázadtak.

● Korona vagy kalap? Bilincs vagy selyemkötél?

Mária Terézia fia, **II. József**, a kalapos király nem koronáztatta meg magát, hogy esküje ne kösse a Szent Korona jogrendjének betartására. Magyarelles intézkedéseivel anyján is túltett. 140 kolostort oszlatott fel, a magyar pálos szerzetesrendet betiltotta, vagyonát elkobozta.

II. József után II. Lipót, I. Ferenc, V. Ferdinánd, majd I. Ferenc József vette át a hatalmat. 1849 áprilisában a **debreceni országgyűlés** – akárcsak az ónodi 1707-ben – kimondta a Habsburg-dinasztia magyarországi trónfosztását. De '48-as szabadságharcunkat is vérbe fojtották.

1867-ben Ferenc József a kiegyezés selyemmadzagjára cserélte fel az 1849-ben ránk vert bilincset.

A megbékélés jeleként nagy ünnepléssel meg is koronázták, bár már 20 éve uralkodott. Létrejött az **Osztrák-Magyar Monarchia**. Az ünneplés elsősorban a nyíltan magyarbarát császárnénak szólt. Az ő műve volt a kiegyezés és sok kedvező császári rendelet. A gyönyörű és érzékenylelkű **Erzsébet királyné** mosolya sokat feledtetett a Habsburgok okozta fájdalomból. Ferenc József 68 éven át uralkodott. Utódja, IV. Károly mindössze két évet. Ő volt az utolsó osztrák császár és az utolsó magyar király. Az első világháború maga alá temette a Monarchiát és a történelmi Magyarországot. A győztes hatalmak a trianoni békediktátummal „példásan megbüntették” – egyiket a vesztesek közül: Magyarországot. Hazánk megtörtetett testéből még szövetségeseink, a bennünket a háborúba belerántó Ausztria is kapott.

De ne csüggedj, kis olvasóm, Babits Mihállyal üzenem neked:

Kelnek a zsarnokok, tűnnek a zsarnokok.

Te maradsz, te várhatsz, nagy a te zálogod.

Zsibbad a szabadság, de titkon bizsereg,

és jön az igazság, közelebb, közelebb...

Zsigmond Emese

- **Májusi megfajtések:** A pozsonyi csatában 907-ben a 40 000 fős magyar könnyűlovasság Árpád fejedelem vezetésével fényes győzelmet aratott a háromszoros túlerőben levő német hadak fölött. II. András király törvénykönyve, az Aranybulla 1222-től egészen a XX. század közepéig érvényben volt. A Báthory család címerében szerepel a sárkány. A végvárak az ország határai mentén épült védővárak: Szigetvár, Kanizsa, Győr, Komárom, Érsekújvár, Eger, Szatmár, Várad, Temesvár, Galambóc, Gyimesbükk.

- **Júniusi megfajtések:** Fadrusz János 1902-ben felavatott kolozsvári szoborcsoportján Magyar Balázs, Kinizsi Pál, Báthory István és Szapolyai István áll Mátyás király körül. Mátyás nagyerejű hadvezére Kinizsi Pál volt. A régi könyveket, leveleket pergamenre, magyarul hártýára írták, amely vékonyított, fehérített bőrből készült, legelőször a görög Pergamon városában.

- **Nyertesek:** Kulcsár Izabella, Szatmárnémeti; a **lövetei tavalyi** III. A; a maroskeresztúri IV. B; a magyarhermányi IV.; a **jobbágytelki** III. osztály; **béla**falvi olvasóink.